

RAMON TRIAS I FARGAS
SEMBLANÇA BIOGRÀFICA

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

RAMON TRIAS I FARGAS

SEMBLANÇA BIOGRÀFICA

Conferència pronunciada davant el Ple per
CARLES A. GASÒLIBA I BÖHM
el dia 14 de juny de 2004

BARCELONA
2004

Gasòliba i Böhm, Carles

Ramon Trias i Fargas, semblança biogràfica

A la coberta: Institut d'Estudis Catalans, Secció de Filosofia i Ciències Socials

ISBN 84-7283-769-6

I. Institut d'Estudis Catalans. Secció de Filosofia i Ciències Socials II. Títol

1. Trias Fargas, Ramon 2. Polítics — Catalunya — Biografia

929Trias Fargas, Ramon

© Carles A. Gasòliba i Böhm

© de les fotografies, família Trias Trueta

© 2004, Institut d'Estudis Catalans, per a aquesta edició

Carrer del Carme, 47. 08001 Barcelona

Primera edició: desembre de 2004

Tiratge: 450 exemplars

Text revisat lingüísticament per l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics de l'IEC

Compost per Víctor Igual, SL

Carrer del Peu de la Creu, 5. 08001 Barcelona

Imprès a Altés, SL

Carrer de Cobalt, 160. 08907 L'Hospitalet de Llobregat

ISBN: 84-7283-769-6

Dipòsit Legal: B. 49934-2004

Són rigorosament prohibides, sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment i suport, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic, la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec comercial, la inclusió total o parcial en bases de dades i la consulta a través de xarxa telemàtica o d'Internet. Les infraccions d'aquests drets estan sotmeses a les sancions establertes per les lleis.

Ramon Trias i Fargas ha estat una personalitat cabdal, en la Catalunya de la segona meitat del segle xx, per a la recuperació de la democràcia i de les institucions catalanes després de la llarga nit de la dictadura franquista. Ramon Trias i Fargas és un dels exponents més destacats de la burgesia liberal il·lustrada, fidel a Catalunya i a les institucions de la República, que portà la seva família a exiliar-se. Ramon Trias i Fargas torna el 1949, any a partir del qual enceta una prolífica carrera professional i política.

Ramon Trias i Fargas neix a Barcelona el 27 de desembre de 1922, al principal de la rambla de Catalunya, 47, a la casa que va fer construir el seu avi, el doctor Miquel A. Fargas, a l'arquitecte Enric Sagnier. El seu pare era el doctor Antoni Trias i Pujol i la mare, Montserrat Fargas i Raymat. Dels sis fills que van tenir (Ramon, Miquel, Maria, Carolina, Roser i Carles) ell era el gran.

Del seu pare diu:

El meu pare era un metge ben situat a Barcelona; era catedràtic numerari, com es deia abans, de la Universitat de Barcelona. Tenia una clínica de propietat del seu sogre, el doctor Fargas, a la rambla de Catalunya, cantonada amb Consell de Cent. El meu pare era catalanista i republicà i formava part del Patronat de la Universitat Autònoma de la nostra ciutat, de bona memòria. Per així dir, era un home que no tenia ni problemes econòmics, ni problemes socials ni problemes culturals.

De 1934 a 1936 estudia a l'Institut Escola de la Generalitat de Catalunya; amb la seva mare i els seus germans va a viure a Suïssa durant els anys de la Guerra Civil i allà continua els estudis. La família es reuneix a França amb el pare i marxen a l'exili a Colòmbia, on acaba el batxillerat. Amb el pare i l'avi metges, vol seguir la tradició i fa dos cursos de medicina a la Universitat de

Bogotà, però no és la seva vocació, més orientada a les ciències socials, i el dia de Sant Jordi de 1947 es doctora en dret i ciències polítiques per la Universitat Nacional de Bogotà. El mateix any ingressa a la Universitat de Chicago, als EUA, per fer un màster en economia.

El 18 d'abril de 1949 retorna a Catalunya i el 16 de desembre obté el títol de Master of Arts in Economics a la Universitat de Chicago.

A partir de 1950, inicia una brillant carrera docent com a professor adjunt a la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona, on imparteix classes d'economia i hisenda. Al mateix temps es dona d'alta al Col·legi d'Advocats de Barcelona. També exerceix com a professional liberal, i de 1953 a 1980 és secretari general del Banco de la Propiedad, que esdevindria després Banco de Barcelona.

Carrera acadèmica

El 1954 és nomenat professor adjunt de la Facultat de Ciències Econòmiques de la Universitat de Barcelona, on fa classes de teoria econòmica. El 1955 i 1956 és encarregat de curs a la mateixa Universitat. El 1955 publica *El derecho cambiario angloamericano* i l'Institut d'Estudis Catalans el premia pel seu treball «La indústria catalana en els darrers cent anys». De 1958 a 1961 és professor adjunt de la Facultat de Dret. El 1960 obté la llicenciatura en ciències econòmiques per la Universitat de Barcelona. L'any següent guanya la Càtedra d'Economia Política i Hisenda Pública de la Facultat de Dret de la Universitat de València, amb el número 1. A partir de 1964 és professor agregat a la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials de la Universitat de Barcelona i el 1966 és nomenat catedràtic numerari d'Economia Política i Hisenda Pública a la Facultat de Dret de la Universitat de València i supernumerari de la Universitat de Barcelona. El 1969 és nomenat catedràtic d'Hisenda Pública de la Facultat de Ciències Econòmiques de la Universitat de Barcelona. Deixarà plenament aquesta activitat docent universitària el 1980 quan, dedicat del tot a la política, és nomenat conseller d'Economia i Finances del primer Govern de la Generalitat després de les primeres eleccions al Parlament de Catalunya de la democràcia actual.

Al llarg de tot aquest període publica nombrosos articles i treballs i una sèrie de llibres, dels quals destaquen *La balanza de pagos interior*, *El servicio de propaganda del sistema capitalista*, *Entre el capitalismo y el comunismo, ¿un tercer camino?*, *El tamaño de la empresa referido a Cataluña*, *Quince años de política económica en la República Federal, Catalunya i el modern concepte de regió econòmica*, *El desenvolupament econòmic de Catalunya 1967-1970*, *El sistema financiero español*, *Introducció a l'economia de Catalunya*, *Las condiciones de trabajo de los economistas españoles*, *Principios de*

economía política española, El precio de la libertad, Soluciones per a Catalunya i Nacionalisme i llibertat.

Amb tots aquests estudis i treballs basteix un corpus de pensament dirigit a actualitzar el coneixement de l'economia catalana i a demostrar que Catalunya pot ser independent també des d'un punt de vista econòmic. En aquesta línia escriu:

Econòmicament Catalunya podria viure independent. Jo no dic que això sigui el que jo recomanaria. Dic simplement que el fet és que podríem viure sols i podríem viure millor que ara [...]. No són afirmacions gratuïtes. Torno a insistir que jo, personalment, no aconsello la separació. Jo no sóc separatista perquè vull i no perquè no tinc més remei. Que sàpiguen fora de Catalunya que sabem que podem viure independents. Que malgrat tot, no som separatistes. Que volem un repartiment més just i amb més intervenció catalana, dels nostres diners. Que estem disposats a contribuir a les despeses pròpies d'una administració central descentralitzada autonòmica i federal, però no a l'estructura d'un Estat centralista i madrileny. No cal dir que volem ajudar les regions més pobres del país, però volem estar segurs que ajudem amb els nostres sacrificis els qui ho necessiten i no els que ja tenen molts diners i molt poder, com ha passat fins ara.

No se puede olvidar que, mediante los oportunos ajustes, la economía de una Cataluña independiente es viable. A Cataluña hay que retenerla, si es que se la quiere retener, por la vía del respeto político, la comprensión cultural y la solidaridad económica.

Activitat empresarial

Dels anys cinquanta a mitjan anys setanta, viu un període d'activitat acadèmica i de profunda reflexió i anàlisi sobre diversos temes econòmics. La major part sobre la realitat catalana i sobre aspectes que encara són molt actuals, com la balança de pagaments, l'estructura econòmica de Catalunya o la dimensió de l'empresa catalana, amb uns altres de pensament i política, com el molt important i influent preu de la llibertat o la vigència del capitalisme. Es podria pensar amb justícia que aquesta trajectòria acadèmica i els seus estudis i les seves publicacions ja li omplien la vida. Però no en el cas de Ramon Trias i Fargas. A més d'aquestes activitats, en fa d'altres com a professional liberal: primer és secretari general del Banco de Barcelona, càrrec que combina, a més, amb activitat empresarial i reflexió i aportació intel·lectual. Es tracta, en primer lloc, de la col·laboració amb l'Editorial Labor, que inicia el juny de 1965, quan és nomenat secretari de les Comissions Especials d'Edicions, Comerç Internacional i Estranger, Finances i Economia, Comissió Mixta de Talleres Gráficos Ibero-Americanos, SA i Editorial Labor, SA, de la qual

arriba a ser conseller delegat. L'any següent, el 1966, és nomenat director del Servei d'Estudis del Banc Urquijo i delegat del Banc Urquijo a Catalunya. Tots aquests càrrecs els deixa amb motiu del seu nomenament com a conseller d'Economia i Finances el 1980.

En aquestes responsabilitats empresarials i alhora intel·lectuals, excel·leix per la quantitat i la qualitat de l'obra publicada en l'Editorial Labor, un referent a l'època del més alt nivell per a estudiosos i acadèmics, i una de les millors finestres per conèixer el pensament internacional en una època de restriccions materials i intel·lectuals. Una expressió d'aquesta època, fruit de la dictadura, és la multa de cent mil pessetes que Ramon Trias i Fargas paga per la conferència «L'empresa catalana i el seu futur social», que dona a la Cambra de Comerç de Girona el 4 de març de 1975. Va assumir sempre les seves responsabilitats en la defensa de les seves idees i la seva posició intel·lectual i política, que va mantenir sempre en total coherència i rebutjant tota pressió, fins i tot les de les modes intel·lectuals de l'època, que no eren precisament coincidents amb les seves idees. Però va assumir també riscos i possibles penalitzacions per haver donat suport a les expressades pels seus col·laboradors, ja des de l'editorial ja des del banc, encara que fossin oposades al seu propi pensament.

En el Servei d'Estudis del Banc Urquijo ens vàrem formar diverses generacions d'economistes dels anys seixanta i setanta, amb inquietuds professionals, socials i polítiques diverses, i d'aquest àmbit hem sortit persones molt destacades que hem assumit diverses responsabilitats de la vida pública i d'altres que són brillants economistes professionals o destacats pensadors i intel·lectuals. Donar a conèixer a Catalunya els grans corrents de pensament de l'exterior ha estat una de les contribucions més importants de Ramon Trias i Fargas en la formació de les joves generacions d'estudiants i joves llicenciats de l'època, i no s'hauria de prescindir de l'estudi d'aquestes aportacions promogudes per les iniciatives i l'empenta de Ramon Trias i Fargas quan analitzem les fonts de formació i pensament de la Catalunya contemporània.

No puc deixar d'associar aquestes activitats a la sensibilitat de Ramon Trias i Fargas per l'art i a l'estimació i al reconeixement al nostre patrimoni, que valorà en grau extrem. Cal recordar la col·lecció d'art, i especialment d'art contemporani català, que aplega en la seva etapa del Banc Urquijo. La ubicació que escollí com a seus d'entitats com la del Banc Urquijo, a la Casa Malagrida (1906), de l'arquitecte Joaquim Codina i Matalí, al número 27 del passeig de Gràcia, o la de la Conselleria d'Economia i Finances, a la Casa Heribert Pons (1907-1909), de l'arquitecte Alexandre Soler i March, així ho demostren.

També voldria destacar, per mostrar que era una persona molt culta i refinada, la seva vessant de bibliòfil, que l'empeny a col·leccionar primeres edicions i edicions destacades sobre el descobriment d'Amèrica. Una anècdota: quan érem companys d'escó en el Congrés de Diputats a Madrid, de vegades,

apareixia molt satisfet amb un d'aquests exemplars i deia «peix al cove», referint-se al fet que en tenia un més per a la seva estimable col·lecció, tot utilitzant la mateixa expressió que el president de la Generalitat, en relació amb el procés de donar contingut de competències a la Generalitat recuperada.

El pensador liberal

Ramon Trias i Fargas representa de manera destacada i destacable el liberalisme a Catalunya. Ho defensa des de l'obra de pensament i des de l'acció política. M'explicà que va tenir notícies de la Internacional Liberal a Oxford, on residia el seu sogre, el doctor Trueta. Oxford va ser la ciutat on es va casar el 28 d'agost de 1954 amb Montserrat Trueta i Llacuna, amb qui tingueren quatre fills, Antoni, Catalina (Katy), Montserrat-Mireia (Mireia) i Andreu (Andy).

A Oxford coincideix amb Salvador de Madariaga, liberal d'autèntica dimensió internacional, que l'anima a incorporar-se a la Internacional Liberal, que el fa membre destacat des de la seva primera presència, l'any 1966, en plena dictadura a Espanya. El 1975 és nomenat membre del seu Comitè Executiu i participa activament en les reunions fins a la seva mort. Precisament, la darrera vegada que ens vàrem veure va ser en una reunió de la Internacional Liberal a París, a principis del mes d'octubre de 1989, on vam coincidir amb altres membres de la Fundació Llibertat i Democràcia Social, que fundà el 1975, precisament per ressaltar la presència i el reconeixement de Catalunya a la Internacional Liberal, l'única representació d'abast no estatal en aquesta. Recordo especialment l'assistència al Congrés de Pisa, sota la presidència de Giovanni Malagodi, acompanyats per Josep Soler i Robert Vergés, en un moment en què jo era president de Llibertat i Democràcia Social, després d'haver-m'ho proposat Ramon Trias i Fargas quan fou nomenat per segona vegada, el 1988, conseller d'Economia i Finances del Govern de la Generalitat de Catalunya, presidit per Jordi Pujol.

El llibre que tal vegada millor exposa la seva posició liberal és *El precio de la libertad* (1976), i més relacionat amb la llibertat i situació política catalana, *Nacionalismo y libertad* (1979). En un article del 8 de febrer de 1976, dedicat a la situació de Rússia (no diu *Unió Soviètica*), afirma, per explicar la causa de la falta de creativitat que es produeix en el sistema comunista:

La causa principal està en la falta de llibertat, la iniciativa individual, la creativitat singular, la competència dels individus lliures, l'estímul del «jo» o de la persona, han fet progressar la humanitat més que cap altre factor. I és aquesta la característica del món occidental des dels primers intents civilitzadors dels antics grecs [...] sense llibertat no hi ha progrés espiritual, però tampoc material».

En un altre article, aquest del 14 de febrer de 1984, afirma:

No s'oblidi que la característica singular més destacada dels liberals és la seva tolerància per les opinions dels altres i la seva curiositat i respecte (que no vol dir aprovació), per totes les idees que circulin per l'escenari polític. No podem oblidar que pensadors liberals destacats del món contemporani aclareixen que la tolerància del liberal és una crida a l'acció i no un acte de resignació. I aquesta, que jo en dic la virtut de la tolerància, no acaba d'encaixar massa entre unes persones d'inclinació maniquea. Davant d'aquest procés de bipolarització (entre conservadors i socialistes), les possibilitats dels liberals creixen. Dahrendorf diu que l'objectiu del liberalisme cal trobar-lo en l'intent perseverant per incrementar les oportunitats de vida, materials i espirituals de l'home. Les oportunitats poden enfocar-se com la garantia formal d'uns drets jurídics, i perdonin la reiteració, de cada ciutadà. Però el liberalisme va més enllà i cerca uns nivells materials que garanteixin una igualtat d'oportunitats. Però ni amb això n'hi ha prou. Com podem ampliar les oportunitats de vida de tots i cadascú de nosaltres, a partir del present, és la veritable qüestió. Molt senzill: en qualsevulla situació els liberals han de detectar les possibilitats dinàmiques del futur per posar-les al servei de l'home sense perjudicis, ni articles de fe preconcebuda. Sense límits, en altres paraules [...]. El liberalisme és la política del canvi permanent i en conseqüència del progrés. És l'única opció inèdita que ens queda a anys vista [...]. Com liberal antic i una mica vell —i no cal dir-ho com a català—, no vull abdicar del principi liberal que permet la llibertat dels pobles. Si és que ha arribat el moment d'organitzar políticament el liberalisme a Espanya i a Europa, Catalunya ha d'estar present en ambdós escenaris per dret propi.

La ideologia liberal afirma que la primàcia de la persona individual por encima y más allá de cualquier exigencia social o colectiva. Es igualitaria en cuanto considera a todos los hombres iguales ante la ley. Es universalista porque afirma la unidad moral del género humano. Es progresista porque cree que todas las instituciones sociales y sistemas políticos pueden mejorarse.

El polític

És clara la determinació intel·lectual i la política liberal de Ramon Trias i Fargas sobre el fonament del credo liberal, que considera l'única veritable garantia de progrés per a la persona i per als pobles (que tenen dret a exercir la seva autodeterminació). S'ha de bastir l'acció política a Catalunya i ho fa en el moment en què és possible en democràcia. El 1977 crea i presideix Esquerra Democràtica de Catalunya. El 1977 és elegit diputat a Corts per la coalició Pacte Democràtic per Catalunya, integrat per Convergència Democràtica de

Catalunya, Partit Socialista de Catalunya (Reagrupament), Esquerra Democràtica de Catalunya i Front Nacional de Catalunya.

La seva elecció a Corts marca, de fet, l'inici d'una llarga trajectòria política en la qual accepta les més altes responsabilitats dintre del partit: la presidència de Convergència Democràtica de Catalunya, després de la fusió amb Esquerra Democràtica de Catalunya, el càrrec de conseller d'Economia i Finances en el Govern de la Generalitat de Catalunya dues vegades, el de diputat i senador a Corts i la candidatura a l'alcaldia de Barcelona. Coneix i participa en tots els àmbits de la política catalana i espanyola, i és especialment important també la seva presidència de la Comissió Mixta de Valoracions, l'any 1980, la qual cosa li permetrà conèixer a fons una de les insuficiències cròniques de l'autogovern a Catalunya —la manca de finançament—, que el porta a una posició molt controvertida amb el Govern de la Generalitat, que expressa en la seva publicació *Narració d'una asfíxia premeditada. Les finances de la Generalitat*.

Com molts responsables polítics en el moment de recuperar la democràcia, Ramon Trias i Fargas, professional, economista de prestigi i catedràtic universitari, s'implica en la vida política per ètica, per complir un deure cívic amb la seva societat i fer-ho en defensa dels seus ideals liberals i catalanistes. És l'evolució lògica d'una persona compromesa amb la societat quan no podia expressar-se en política. Cal recordar la seva participació en el Congrés de Cultura Catalana, la seva qualitat de soci i membre de la Junta Consultiva d'Òmnium Cultural, de soci resident de l'Ateneu Barcelonès, de membre del Colegio Nacional de Economistas, primer, i del Col·legi d'Economistes de Barcelona, després. També és elegit membre numerari de la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'IEC, el 30 de novembre de 1968, i, el 1974, de la Reial Acadèmia de Ciències Econòmiques i Financeres. També funda i presideix, des de 1965, l'Institut d'Analistes d'Inversió. Referències prou il·lustratives del seu compromís i, alhora, reconeixement cívic, social, acadèmic i professional de la societat catalana en un moment en què creixia i es desenvolupava, anant molt més enllà de les limitacions del règim polític que la limitava.

Ramon Trias i Fargas viu intensament aquest procés i és protagonista de l'Espanya i la Catalunya que enceten una època decididament democràtica en unes eleccions, les de 1977, que han de portar a la Constitució espanyola, el 1978, i a l'Estatut d'autonomia, el 1979, amb les primeres eleccions democràtiques, que recuperen el Parlament de Catalunya i en què sortia elegit diputat per la coalició Convergència i Unió. En ser aquesta la força política amb més vots i diputats, és encarregada de formar govern. És president del primer Govern elegit democràticament de la Generalitat de Catalunya Jordi Pujol i Soley. En el seu primer Govern, Trias és nomenat, el 9 de maig de 1980, conseller d'Economia i Finances, i el 7 de juliol, president de la Comissió Mixta de Valoracions.

En aquest període, entre les seves responsabilitats com a diputat a Corts, elegit en les eleccions de 1977 i 1979, i la preparació de l'Estatut d'autonomia de Catalunya i les eleccions al Parlament català, el 1980, destaca per una sèrie d'intervencions cabdals que mostren la seva sensibilitat social, per la continuïtat en la seva obra com a intel·lectual, per respondre amb coherència i solidesa els temes que planteja la incipient democràcia i per la recuperació de les institucions catalanes i el seu lideratge polític.

El maig de 1978 es produeix la fusió entre Convergència Democràtica de Catalunya i Esquerra Democràtica de Catalunya, i esdevé president d'aquesta nova força política, que forma coalició amb Unió Democràtica de Catalunya a partir de les eleccions a Corts espanyoles el 1979, coalició que es manté actualment, ara ja sota la forma de federació de partits.

Fa una sèrie de plantejaments en profunditat sobre la projecció de Catalunya en la nova etapa que s'enceta amb el nou Estatut i el que això significa per donar cos i contingut a les institucions recuperades i en especial a l'obra de Govern que s'ha de desenvolupar després de les eleccions. Això ho expressa en dos llibres: *Solucions per a Catalunya* i *Nacionalisme i llibertat*.

L'estiu de 1978 intervé en la Comissió Redactora de l'avantprojecte de l'Estatut d'autonomia, l'anomenat *Estatut de Sau*. La seva intervenció a favor de la llengua catalana és decisiva en l'article tercer de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, una intervenció que portà a revisar el vot inicial i a aprovar la proposta de Ramon Trias i Fargas a favor de la llengua catalana, com consta en l'actual Estatut de Catalunya.

En el seu parlament s'expressa així:

L'idioma s'ha d'aprendre obligatòriament per tothom, català o castellà. Afortunadament suposo que aquestes persones que es preocupen tant de les realitats del país deuen haver notat que no hi ha hagut reaccions negatives per part de la comunitat castellanoparlant. Al contrari, ha estat ben rebut que el català sigui obligatori per als fills, i, per tant, això hauria de ser ja un primer indicatiu que hi ha gent a vegades que és més assenyada que els polítics que la representen. I això, jo voldria completar-ho amb l'aspecte següent: no n'hi ha prou que un idioma sigui après; un idioma ha de poder viure, un idioma ha de ser utilitzat en la vida normal després que s'ha acabat l'etapa educativa. I per això, nosaltres demanem que després, quant a la oficialitat, quant a l'ús dels idiomes en la vida diària, el català sigui de coneixement obligatori, no solament que es pugui usar, sinó que sigui de coneixement obligatori. I ho demanem perquè un idioma que no surt de les escoles i que després no és obligatori realment no és res. A més, ja s'ha dit aquí, i ho repeteixo jo, que en definitiva, un idioma fort, com és el castellà, que parlem 350 milions de persones i que té, segons la Constitució, l'exclusiva de l'oficialitat a tot el territori, és un idioma que tendeix a dominar un idioma petit, petit en nombre però potser no en grandesa i en el sacrifici que ha hagut de suportar, com és el català.

Nosaltres demanem aquesta obligatorietat, però aquesta obligatorietat vol dir igualtat de condicions. No demanem privilegis, sinó que demanem que el català a Catalunya tingui els mateixos drets que el castellà té a tot Espanya. I això és el que jo voldria que quedés ben clar, que nosaltres estem aquí disposats a donar la mà a tothom, que nosaltres volem col·laborar, que nosaltres volem integrar, que nosaltres volem ser generosos, però que nosaltres l'única cosa que no podem acceptar i no volem acceptar és que l'essència de Catalunya, l'esperit de Catalunya, la sang de Catalunya, que és el seu idioma, quedi postergat i condemnat a la llarga a la seva desaparició.

Per acabar, una vegada acceptada la seva proposta va dir:

Quedaran dues coses permanents en aquesta Catalunya de tots que serà diferent. I aquestes dues coses permanents seran la terra catalana, la nostra geografia, aquesta Catalunya que és com una mare per a tots i per als nostres fills, i que és marc insubstituïble i fidel de la nostra convivència; i quedarà també una altra cosa, única, permanent i immutable, que serà la nostra llengua, una llengua que no és una llengua d'opció, sinó que, companys senadors i diputats, és una llengua de llibertat, és una llengua de justícia, és l'idioma de la fraternitat de tots.

En paral·lel, al Congrés de Diputats a Madrid, Ramon Trias va desenvolupant els treballs de la Comissió que presideix, iniciada el 1977, per a l'estudi dels problemes socials dels minusvàlids, que té com a finalitat la presentació al Congrés d'una proposició de llei per a la integració social dels minusvàlids, que arriba a bona fi amb la Llei d'integració social del minusvàlid, defensada per ell i aprovada el 7 d'abril de 1982. És la Llei Trias. Cal llegir la seva intervenció en la defensa d'aquesta llei en el moment de la seva presa en consideració el 21 de febrer de 1980, quan expressa les reserves i fins i tot la intolerància que observa a la societat per integrar els minusvàlids:

¿Qué clase de normalidad es ésta que ignora las realidades de la vida y pretende artificialmente el destino de algunos privilegiados en el invernadero de la más desconsiderada de las posiciones egoístas? ¿Qué clase de ciudadanos vamos a formar de esta manera? Así no alcanzaremos nunca al hombre bueno, al hombre de buen sentido, al hombre respetuoso con los demás que, por ese orden, señalaba John Locke como objetivo pedagógico de su tiempo.

La Llei Trias es va aprovar per unanimitat un mes després, el 7 de maig de 1982. Renuncia al seu escó al Congrés per la incompatibilitat establerta pel Parlament de Catalunya. El mateix any és elegit novament diputat a Corts i aplica la incompatibilitat en sentit invers, renunciant al seu càrrec de conseller d'Economia i Finances. El 9 de desembre de 1982 accepta la proposta de presentar-se com a candidat a l'alcaldia de Barcelona.

Un senyor de Barcelona

En el seu discurs d'acceptació a la proposta formulada per Convergència Democràtica de Catalunya, diu:

Molt jove, quan la ruta dels refugiats polítics em va portar, l'any 1939, seguint els meus pares a terres d'Amèrica, on, per cert, ens reberen generosament, vaig pensar molt aviat que volia tornar a la ciutat on vaig néixer i viure, i en el seu dia morir, a Barcelona. Quan es pensa d'aquesta manera, és clar que se sent tendresa per la nostra ciutat i un justificat orgull d'ésser barceloní [...]. Estic en un acte de servei a la llibertat, i això em compensa prou, siguin quins siguin els resultats electorals.

I afegeix més endavant:

De moment, ha de quedar clar que nosaltres noensem atacar cap partit democràtic. Discrepam del seu programa si s'escau, i prou. La nostra campanya serà purament positiva, de presentació i defensa del nostre programa i dels nostres homes. Proselitisme de bona llei i prou. Tothom que s'hagi sotmès al foc purificador de les eleccions democràtiques i que accepti la Constitució, ens mereix tots els respectes. No ens cauran els anells a l'hora de col·laborar amb tothom que actuï políticament en el marc constitucional. No atacarem les persones, no jugarem brut, procurarem dignificar el procés electoral.

El que expressen el seu pensament i la seva actuació és la que creu que ha de ser la conducta d'una contesa electoral. En aquesta es forma i es prepara intel·lectualment a fons i publica *Un pacte de futur*, amb la col·laboració de Ricard Bofill, Lluís Daufi, Carme de la Torre, Fabià Estapé, Néstor Lujan, Antonio Marzal i Jaume Terrades. Surt elegit regidor el 8 de maig de 1983, i és nomenat tinent d'alcalde i cap de l'oposició de l'Ajuntament de Barcelona, responsabilitat que exerceix de 1983 a 1987. El mateix any és nomenat membre de la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona. Continua ocupant-se de temes socials i publica *Despesa sanitària i assignació de recursos*.

En aquests anys a l'Ajuntament de Barcelona, reprèn la seva presència a la Internacional Liberal. És elegit vicepresident en el Congrés d'aquesta organització celebrat a Tel-Aviv, el 1984, i participa en una delegació de la Internacional Liberal a Amman. Fruit d'aquesta experiència és el seu article «El Oriente Medio», publicat el 24 de setembre d'aquell mateix any, on fa una extensa referència a l'islamisme fonamentalista i escriu:

Sólo una minoría fundamentalista es terrorista, pero si la situación de conflicto perdura, la inclinación de esas partes destinadas a ser clase dirigente y que puede convertir el fundamentalismo en movimiento de masas,

es a la acció directa. En Orient Mitjà el temps juga contra la pau. Alguns motius expliquen, encara que no justifiquen el que no sembla possible que les parts en conflicte se acostin a la taula de negociacions.

De nou ens trobem amb una anàlisi aprofundida, amb clara visió de futur i amb una referència a la política exterior espanyola, que resulta de total actualitat vint anys després.

L'octubre de 1985 és confirmat com a vicepresident de la Internacional Liberal en el Congrés de Madrid, i el 1986 és elegit senador per Barcelona. De nou reflexiona en profunditat sobre l'àmbit en què participa, se n'ocupa, reclama una sèrie de funcions i activitats per al Senat, que considera necessari en tots els sistemes «més o menys federals», i proposa una llei orgànica o simplement la modificació del seu reglament, i acaba expressant: «Espero que de ahora en adelante el Senado Español sea lo que puede y lo que debe ser». Un altre avanç en una problemàtica que, com és ben palès, continua tenint vigència.

La seva etapa de senador acaba el 5 de juliol de 1988, quan és nomenat per segona vegada conseller d'Economia i Finances. El mateix any havia creat el Centre de Relacions Autònòmiques i n'havia estat el primer president, i també crea el mes d'agost del mateix any a Barcelona, el Mercat Espanyol de Futurs Financers (MEFF), que inicia el seu desenvolupament el mes de novembre. L'any següent, el 13 de juliol de 1989, aquesta institució es presenta a Madrid. Unes altres iniciatives seves d'aquella època, ara dinàmiques realitats, foren l'Institut d'Estudis Financers i l'Associació Barcelona Centre Financer Europeu.

El Grup Set, una destacada representació de la societat civil integrada per dones empresàries i directives, presidit per la senyora Adela Subirana, l'anomena «ciudadà que ens honora». El 19 de setembre rep aquesta distinció en un homenatge que se li ret al Palau de Pedralbes. Hi pronuncia un discurs, que serà el darrer. És un discurs magnífic que caldria llegir sencer, però en destaca algunes de les afirmacions:

Els homes han de saber sacrificar les seves conveniències als seus ideals.

He vist com la llibertat s'anava consolidant i encara que no som allà on anem, comprovo que la presència de Catalunya va sent reconeguda.

El que volem tots és homenatjar i retre pleitesia de forma general a les virtuts i mèrits que desitgem per a la societat catalana.

Parlant clar, ens volem definir tots nosaltres. No es tracta tant de dir si jo sóc liberal, com que quedi clar que els catalans som partidaris de la llibertat; no es tracta tant que jo tingui fe en el futur, com d'afirmar que els catalans tenim confiança en nosaltres mateixos i creiem en el nostre futur.

No es tracta tant de si no sóc dogmàtic com del fet que els catalans volem ser pactistes. Jo sóc, simplement, la presència que serveix de motiu en aquest, perquè la societat catalana aquí representada deixi constància que desitja la llibertat, que vol estimar Catalunya, que creu en el diàleg, que és transigent, que vol tirar endavant i progressar en tots els camps de l'activitat col·lectiva, que proclama la convivència i la solidaritat. Estic aquí, simplement, perquè vosaltres m'heu fet un punt de referència, un pretext per coses més grans, una simple presència que ens recorda els anhels de tots. Fem, en aquest moment, un homenatge a les virtuts indicades d'una manera abstracta i permanent i, a fi de comptes, fem un homenatge a tots els que estan aquí presents.

Com a modestíssim pretext en aquesta prova d'optimisme general i de fe en el futur de Catalunya, jo torno a repetir-vos, molt sincerament, molt emocionadament: Gràcies.

Uns dies després surt publicada la seva darrera obra, *La rebel·lia necessària: La Catalunya dels 90*.

El 22 d'octubre mor sobtadament a la plaça d'Ocata del Masnou, en un diumenge molt calorós, mentre intervenia en un míting electoral per demanar el vot per al candidat del partit que presidí durant tants anys. Mor en un exercici de llibertat democràtica, en defensa dels seus ideals. Mor en plena coherència del que fou tota la seva vida.

Ramon Trias està present en nosaltres. El seu missatge es manté. És una referència destacada i valuosíssima. L'altre dia, en un modest local del partit que presidí, vaig veure la seva fotografia emmarcada amb unes frases seves: «Tingueu la humilitat de la saviesa, tingueu el coratge de la justícia, tingueu la fe del patriotisme, tingueu la generositat del que mereix la victòria. Sobretot, tingueu esperança ara i sempre». Tenim i mantenim l'esperança per arribar a la Catalunya per la qual Ramon Trias i Fargas va treballar i lluitar tota la seva vida.

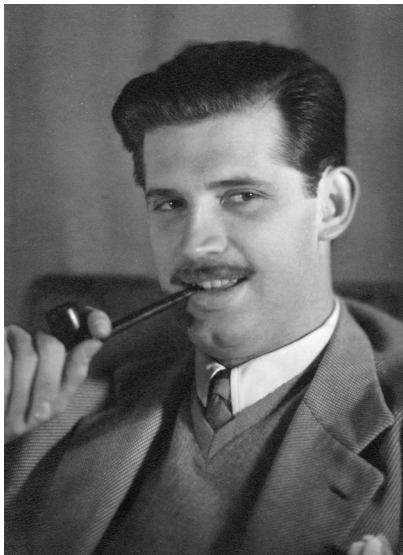
Agraeixo de tot cor a l'Institut que m'hagi demanat de fer la semblança biogràfica de Ramon Trias i Fargas, perquè em considero hereu d'una part de la seva magna obra, especialment de la presència que per a Catalunya va assegurar la Internacional Liberal; del seu lloc a l'Institut d'Estudis Catalans —va ser ell qui em va proposar com a membre agregat el 1979—; com a defensor del pensament liberal a la nostra societat, i com una de les persones que ens ha donat exemple de dignitat, de rigor, de compromís intel·lectual i polític, de sacrificar les seves conveniències personals pels seus ideals.

Illustres membres d'aquesta acadèmia, honorada per la presència de Ramon Trias i Fargas, de la qual fou il·lustríssim membre, som nosaltres els que hem de retornar-li l'agraïment que expressà en el seu darrer discurs. Ramon Trias i Fargas, *in memoriam*, gràcies.

Ramon Trias a l'edat de quatre anys.

Ramon Trias a Bogotà, Colòmbia,
el 1950.

Amb la seva esposa i el seus fills, el 1988.

Ramon Trias al seu despatx de director del Banc Urquijo a Barcelona, el 1970.

Jordi Pujol, Miquel Roca i Ramon Trias a la manifestació de l'11 de setembre de 1977, amb motiu de la reivindicació de l'Estatut d'autonomia.

Ple de l'Ajuntament de Barcelona del 7 de juny de 1983.

En un acte dedicat a les persones discapacitades.

Entrevista amb el rei Joan Carles I al Palauet Albéniz, el 16 de maig de 1985.

Intervenció al Senat del Parlament espanyol, l'1 d'octubre de 1986.

Visita oficial de la reina Isabel d'Anglaterra al Palau de la Generalitat, el 21 d'octubre de 1988.

Durant una entrevista com a conseller d'Economia i Finances del Govern de la Generalitat concedida a la revista *Tiempo*.